

TUNTOSARVI

N:o 18 1983

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 22 kertaa vuodessa
Nro 18/1983
ilmestyy 31. pnä lokakuuta
9. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Varat tämän lehden kustannuksiin on lahjoittanut
Lions-piiri 107 N

PÄÄTOIMITTAJA

Orvokki Holopainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50
00510 Helsinki 51
puh. 90-77041/227

SISÄLLYS

Hyvät lukijat	1
Ajankohtaista	3
Näkövammaisten Keskusliitto tiedottaa	8
Lukijan palsta	10
Palvelutalo – joululahja vaikeavammaiselle	14
Ilmoitus	16

Hyvät lukijat

Pian vietetään jälleen Sokeain viikkoa. Se on tänä vuonna ajalla 6-13.11. Aiheena on ääneen perustuva tiedonvälitys. Ääni on näkövammaiselle piste- ja iso-kirjoituksen lisäksi keino saada tietoa ympäristöstä. Radio on aina ollut sokeille tärkeä tietokanava. Äänikirjoja Suomessa on tehty 1950-luvulta lähtien. Nykyään tuotetaan noin 400 nimikettä äänikirjoja vuodessa. Äänikirjoja voi vain lainata Näkövammaisten kirjaston kautta. Myytävänä on vain kymmenkunta kasettikirja-nimikettä. Kysyntää äänikirjoille olisi paljon enemmän kuin on tarjontaa. Äänilehtiä meillä ilmestyy joitakin kymmeniä. Äänilehtien toimittajina on usein vapaaehtoisia ihmisiä, jotka eivät saa palkkaa työstään. Useimmiten myös äänilehtiin tarvittavat rahat tulevat lahjoituksina ja satunnaisina määrärahoina. Kunnat ja seurakunnat avustavat jonkin verran äänilehtien tekoa. Äänilehtien pitäisi saada valtiolta taloudellista apua. Paras ratkaisu olisi, jos mustapainetut lehdet itse tekisivät näkövammaisille äänilehdet julkaisuistaan. Silloin äänilehti olisi mahdollisimman samanlainen kuin alkuperäinen lehti. Lehdet eivät suositu tekemään äänilehtiä ennenkuin niille osoitetaan siihen tarvittavat varat. Äänilehdet pitäisi myös saada ilmestymään useammin kuin nykyisin tapahtuu.

Kuurosokeille ei ole aina kovinkaan paljon hyötyä äänitteistä. Kuten Leevi Haverinen Lukijan palstalla kertoo, on äänikirjat luettu niin nopeasti, ettei niistä saa selvää jos kuulo on huono. Sokeat taas haluavat että nauhuria voisi pyörittää nopeammin ettei lukemiseen kuluisi niin paljon aikaa. Leevin ehdotus hitaammin pyörivästä nauhurista saattaisi olla hyväksikin. Joissakin maissa kuurosokeiden lehdet ilmestyvät kasetilla tavallista hitaammin luettuna. Sekin olisi yksi mahdollinen ratkaisu. Kaikki kuurosokeat eivät ollenkaan voi käyttää äänitettyä tietoa. Heille pitäisi saada entistä enemmän pistekirjoituslehtiä. Vammaisten pyrkimykset saada enemmän tietoa eivät saa olla toistensa kilpailijoita. Aistivammaisten on sen sijaan paras olla yhteistyössä vaatiessaan parempaa tiedonvälitystä. Isommalla joukolla on parempi vaatia olojen parannusta.

Orvokki

Ajankohtaista

Työvoimaministeri Urpo Leppänen esitti, miten hänen mielestään työttömyyttä pitäisi yrittää poistaa Suomesta. Leppäsen esityksen pääkohtia olivat, että naiset palaisivat työstä kotiin hoitamaan lapsia ja vanhuksia. Toisaalta työvoimaministeri Leppänen ehdottaa, että kukin saa valita tekeekö neljä, kuusi vai kahdeksan tuntia työtä päivässä. Leppäsen ehdotukseen on suhtauduttu varauksin. Naisjärjestöt ovat vastustaneet sitä kovasti. Heidän mielestään naiset saavat itse valita, menevätkö työhön vai hoitavatko kotona lapsia. SMP lupasi poistaa Suomesta työttömyyden puolesta vuodessa, jos he saavat oman puolueen miehen työvoimaministeriksi. SMP:n Urpo Leppänen on pian ollut paikallaan mainitun puoli vuotta.

Viikkoa 23.10-31.10. vietettiin ympäri maailmaa YK:n aseidenriisuntaviikkona. Viikko on jo viides lajissaan. Suomessa rauhanviikkoa vietettiin monin tapahtumin. Sen pääteemana oli EI EURO-OHJUKSIA JA LIENNYTYKSILLÄ YDINASEETON POHJOLA JA EUROOPPA. Rauhanviikon keskiviikkona oli tarkoitus, että jokainen vietti viiden minuutin hiljaisen hetken klo 12 rauhan asialle. Bussit ja junat pysähtyivät siksi ajaksi. Keskiviikon rauhanmarsseille ympäri maata odotettiin osallistuvan ainakin 200 000 suomalaista. Muualla Euroopassa rauhanmarssijoita on vielä

enemmän. Länsi-Euroopassa oli rauhan puolesta mieltään osoittavia viime lauantaina liikkeellä jopa kaksi miljoonaa ihmistä. Nämä ihmiset vastustavat Euroaseita eli Yhdysvaltojen suunnittelemaa atomiaseita Eurooppaan.

Mielenosoituksista huolimatta USA todennäköisesti sijoittaa ensimmäiset euro-ohjukset Länsi-Eurooppaan joulukuussa. Tämän vuoksi Neuvostoliitto suunnittelee uusien ydinaseiden sijoittamista Itä-Saksaan ja Tšekkoslovakiaan. Tällä ilmoituksella Neuvostoliiton lähinnä haluavan painostaa Natomaita jättämään euro-ohjusten tuominen Eurooppaan.

Tilastot kertovat, että suomalaiset ansaitsivat työstään vuonna 1980 keskimäärin 35 000-40 000 markkaa. Vajaa kolmannes työssä käyvistä ansaitsi alle 30 000 mk vuodessa. Vajaa neljäsosa ansaitsi yli 50 000 mk. Naiset ansaitsevat keskimäärin vähemmän kuin miehet. Tulot olivat sitä paremmat mitä parempi koulutus oli. Naiset ansaitsevat kaikilla koulutasoilla vähemmän kuin miehet. Vähiten Suomessa ansaitsevat maataloustyöntekijät. Seuraavaksi huonoiten ansaitsevat kaupallisissa ja palveluammateissa toimivat ihmiset. Korkein palkka on niillä, jotka työskentelevät tekniikan ja luonnontieteiden ammattialoilla.

Työssäkäyvien vanhempien lasten päivähoitopaikkoja saadaan tarpeeksi vasta 30 vuoden kuluttua. Tämän tiedon on antanut sosiaalhallitus. Tällä hetkellä Suo-

messa puuttuu päivähoitopaikka noin 100 000 lapselta. Pahin pula hoitopaikoista on pääkaupunkiseudulla. Maaseudulla ei yleensä puutu hoitopaikkoja. Vaikea on myös saada iltapäivähoitoa lapsille, jotka ovat juuri aloittaneet peruskoulun. He joutuvat usein olemaan yksin iltapäivät koulun jälkeen.

On huomattu että solumyrkyt aiheuttavat sairautta sairaanhoitajissa, jotka joutuvat hoitamaan syöpäpotilaita näillä solumyrkyillä. Oulun yliopistollisen keskussairaalan kolmessa hoitajassa on havaittu maksavaurioita. Sairaanhoitajia hoitavan professorin mielestä maksavauriot voivat osittain parantua, mutta ne voivat myös aiheuttaa lisäksi hermostoon vikoja.

Lokakuussa valmistunut tutkimus kertoo, että melkein kaikki suomalaiset ovat tyytyväisiä siihen miten meillä hoidetaan ulkopoliittikkaa. Vain kaksi sadasta on tyytymättömiä. Samalla kysyttiin mitä mieltä ihmiset ovat siitä miten paljon miellä pitäisi laittaa rahaa maanpuolustukseen. Noin puolet olivat sitä mieltä että nykyiset määrät ovat sopivia. Joka seitsemäs ihminen haluaa vähentää näitä määrärahoja ja joka kolmas haluaa lisätä niitä. Naiset haluavat vähentää puolustusvaroja useammin kuin miehet.

Suomen puolustusvoimain uusi komentaja Jaakko Valtanen sanoo, että nykyinen siviilipalvelusjärjestelmä on huono. Siviilipalvelus tarkoittaa sitä että miehet jotka eivät halua mennä armeijaan eli varusmiespalvelus suoritetaan esim. sairaalassa, päiväkodissa tai vastaavassa paikassa työtä tehden. Komentaja Valtasen mielestä on parempi sekin, että Jehovan todistajat (eräs uskonlahko) menevät armeijaa vastaavaksi ajaksi vankilaan, koska eivät halua kantaa aseita. Valtasen mielestä pitää olla oikeus kieltäytyä aseellisesta palvelusta varusmiehenä, mutta siviilipalveluksen pitää olla yhtä vaikea kuin armeijan. Siviilipalvelumiehet ovat järjestönsä kautta ilmoittaneet, että heille sopii vaikeutettu palvelusmuoto. Siviilipalveluksesta on viime aikoina puhuttu hyvin paljon.

Rouva Tellervo Koivisto vietti viikon loman Neuvostoliitossa. Mukana oli Koivistojen tytär Assi Koivisto. Presidentti ja rouva Koivisto menevät valtiovierailulle Ranskaan 15-17. marraskuuta. Kutsu vierailuun on saatu Ranskan presidentiltä Francois Mitterandilta. Kaksi päivää vierailusta kuluu pääkaupungissa Pariisissa ja kolmas päivä maaseutumatkalla Etelä-Ranskassa. Mukaan matkalle lähtee ainakin ulkoministeri Paavo Väyrynen.

Hirvenkaatoaika on alkanut. Valtiovalta on huolestunut kasvaneesta hirvien määrästä. Vuosittain valtiolle tulee suuret maksut hirvivahingoista. Vuonna 1981 nämä menot olivat 112 miljoonaa mk. Kymmenen

vuotta sitten Suomessa oli 30 000 hirveä. Silloin hirven kaatolupia annettiin vuodessa 6 000. Tänä syksynä hirviä on 136 000 ja kaatolupia on annettu 57 000. Eli hirvenkaadon jälkeen jää maahan noin 80 000 hirveä. Asiaa tutkineen Risto Hännisen mielestä pitäisi reilusti vähentää Suomen hirvikantaa varsinkin niillä seuduilla missä on paljon autoliikennettä ja sattuu paljon hirvikolareita.

Pohjoismaiden vanhin asukas on suomalainen. Munkki Akaki täytti 17.10. 110 vuotta. Munkki Akaki on Valamon luostarin asukas. Hän ei ole käyttänyt lääkkeitä juuri lainkaan elämänsä aikana.

Ainakin Helsingin virastot pidetään kiinni joulukuun 5. päivä. Päivä on maanantai joka edeltää itsenäisyyspäivää, joka on vapaa koko maassa. Espoo ja Vantaa saattavat tehdä samanlaisen päätöksen.

Beirutissa on kuollut ainakin 200 amerikkalaista ja ranskalaista sotilasta. Sotilaat surmattiin siten, että kaksi pommikuormassa ollutta kuorma-autoa ajoi joukkojen tukikohtaan, jossa sotilaat olivat. Pommiautojen kuljettajat, jotka myös itse kuolivat hyökkäyksessä, kuuluvat ilmeisesti Suur-Syyriaa vaativaan poliittiseen ryhmään. Sekä Yhdysvallat että Ranska on ilmoittanut, ettei se vedä tapahtuneen johdosta joukkojaan Beirutista.

Näkövammaisten Keskusliitto tiedottaa

Lokakuun 14. päivä tuli kuluneeksi 20 vuotta siitä, kun ensimmäinen näkövammaisten kuntoutuskurssi pidettiin. Silloin oli kurssipaikkana Tyyskylän kurssikeskus Siuntiossa. Tyyskylä on tuttu myös monille kuurosokeille. Siellä kurssitoiminta jatkui aina vuoteen 1980. Silloin siirryttiin tähän nykyiseen monitoimitaloon. Kurssit ovat paljon kehittyneet kuluneiden vuosikymmenten aikana. Nykyään pääosan kurssiosaston ajasta vievät vastavammautuneiden työikäisten kurssit. Ne kestävät kahdeksan viikkoa. Kursseja pidetään yleensä neljä joka vuosi. Kursseilla on mukana noin 10-15 näkövammaista. Kursseilla opitaan samoja asioita, joita myös kuurosokeiden kursseilla harjoitellaan. On liikkumistekniikkaa, konekirjoitusta, pistekirjoitusta, askartelua, keskusteluja psykologin ja sosiaalityöntekijän kanssa. Työhönkuntoutus on tärkeä osa kursseja. Harjoituskodissa opetellaan kodinhoitoa ja ruoanlaittoa. 20-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettiin monitoimitalossa 27.10. seminaari. Siellä asiantuntijat arvioivat kuntoutuskurssitoiminnan historiaa, tätä päivää ja tulevaisuutta.

Viime kevättalven Yhteisvastuukeräyksen tulos on luovutettu saajille. Kotimaisena kohteena oli tänä vuonna tässä seurakuntien diakoniatyön järjestämässä keräyksessä näkövammaisten alueelliset toimintakeskukset. Liitto sai tätä varten rahaa yhteensä noin 1,1 miljoonaa mk. Varat luovutti 21.10. pidetyssä tilaisuudessa Kuopion hiippakunnan piispa Jukka Malmivaara. Varoilla hankitaan tilat neljälle alueelliselle toimintakeskukselle. Niiden sijoituspaikat ovat Rovaniemi, Joensuu, Jyväskylä ja Turku. Keskukset ovat tärkeitä myös kuurosokeiden kannalta. Niihin tulevat sijoittumaan myös kuurosokeiden kuntoutussihteerit näillä paikkakunnilla. Aluekeskuksiin on suunniteltu myös apuvälinenäyttelyjä. Silloin olisi helppo lähempänä kotia tutustua uusiin apuvälineisiin. On myös tarkoitus, että keskuksissa voisi saada harjoitusta apuvälineiden käytössä. Näkövammaisten Keskusliitto toivoo aikaa myöten saavansa Suomeen yhteensä 14 tällaista alueellista toimintakeskusta. Sitten olisi riittävä määrä palveluja tarjolla näkövammaisille ja kuurosokeille.

Lukijan palsta

Vieno Hyttiseltä tulee seuraava kirje

Kävimme toissa keväänä monitoimitalon kurssin aikana Helsingin eläinmuseossa. Ensimmäinen nähtävyys oli lasikaapissa oleva, presidentin ampuma villisika. Siellä oli lisäksi lasikaapissa tai muuten esillä eläimiä eri puolilta maailmaa. Oli matelevia, käveleviä, uivia ja lentäviä eläimiä. Tunnustelin kädelläni sarvikuonoa ja suomalaista hirveä. Jänis oli lasikaapissa talvimaismassaan. Vaihdoin kerrosta. Ylimmäisessä kerroksessa oli lintujen luurankoja. viimeisenä oli ihmisen pääkalloja eri aikakausilta. Museossa oli portaita yli 100.

Lokakuun 9. päivänä kävimme Merjan, Kain, Leenan, Ari Kääpän ja Ari Karhulehdon kanssa Helsingin Yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa. Siellä ensimmäisenä oli kukat. Orkideoita oli valtavan paljon. Sitten oli trooppisten maiden puita kuumissa kasvihuoneissa. Oli appelsiini- ja melonipuu, munakoiso, tomaattipuu. Ihmeellisin oli kohtalonpuu. Siinä oli suuret sydämen muotoiset lehdet. Niistäkö lienee saanut nimensä.

Ihmeellisiä ja suuria ovat Jumalan luomistyöt. Ihminenkin on luonnon mestariteos. Ihmisiä on niin monenlaisia, terveitä, sairaita ja vammaisia tavalla tai toisella. Kaikella on jokin tarkoitus.

TOINEN KIRJE LEEVILTÄ KUHMOSTA

Ajatuksia kasettinauhureiden laadusta

Tekniikka kehittyä nyky-yhteiskunnassamme. On sähkövirralla toimivia nauhureita. Niitä on monia erilaisia kuuntelulaitteita, jotka sähkövirralla toimivat. Minulle on tullut sellainen ajatus, että kun nauhureita valmistetaan niin miksi ei kuuntelunopeutta voida laittaa vaihteelle, niinkuin autossakin on vaihteet. Jos nauhurissakin olisi neljä vaihdetta niinkuin autossa, voisi heikkokuuloinen sokea kuunnella nauhaa hitaammalla nopeudella panemalla nauhurin hitaammalla vaihteella tarvittaessa. Niin heikkokuuloinen voisi lukea nopeasti nauhalle luettua äänikirjaa, kun hän voisi pyörittää nauhuriaan hitaammalla nopeudella. Heikkokuuloiselle ei riitä lisätä äänenvoimakkuutta. Kuuluvastakaan liian nopeasta puheesta ei saa selvää. Hitaasta puheesta saa paremmin selvän. Jos nauhureissa olisi monta nopeutta, kuurosokeat voisivat päästä selville kaikista nauhoille luetuista sanoista.

Kopolan kurssilta oman tervehdyksensä lähettää Veikko Heimonen

Oli tiistai syyskuun 20 päivä, kun meitä kurssilaisia kokoontui parisenkymmentä sinne Kuhmoisten Kopolaan. Heti tervetuloivotusten jälkeen meidät laitettiin saunaan. Rohkeimmilla oli tilaisuus käydä uimassa vaikka vesi siinä järvessä oli aika kylmää. Kun sitten

saunan jälkeen saimme ruokaa ja kahvia, niin jopa oli leppoisa tunnelma. Unohtui siinä kaikki matkan raskuudet. Kaikki päivät olivat hauskoja ja hyvin mielenkiintoisia. Henkilökunta oli erittäin mukavaa. Terveisiä vain sinne Kopolaan johtaja Ristolle, Pipsalle, Erjalle, Jaanalle ja Marjalle. Olisi hyvin hauskaa tavata teitä vielä joskus, sillä ajatukset menevät usein niihin hetkiin, joita saimme viettää siellä Kopolassa. Meistä kurssilaisista varmasti muistavat kaikki sen illan, kun olimme siellä saunan takkatuvassa. Tuli räiskyi takassa, makkarat paistuivat ja tytöt lauloivat. Minäkin jouduin esittämään tämän pienen laulun pätkän, joka silloin sai nimekseen Kopolan pallaadi. Ja kaikille muistin virkistämiseksi lähetän sen nyt tässä. Kun vietimme viimeistä iltaa niin silloin lupasin tehdä kronikan ja olen nyt lunastanut lupaukseni. Toivotan kaikille oikein hyvää syksyn jatkoa ja kun joskus tavataan niin sitten hymyillään.

Kopolan pallaadi

Kellii valaskala lainehilla
kellii mamman poika aitassaan
kellii kauravelli lautasella
sydämmeni kellii sulle vain

Seisoo päivä määrä allakassa
seisoo pappi saarnatuolissaan
seisoo juna hetken Kouvolassa
sydämmeni seisoo sulle vain

Hyppii lehmän lapset navetassa
hyppii tanssijatar varpaillaan
hyppii humalainen hutikassa
sydämmeni hyppii sulle vain

Kopolan kronikka

Kopolaan nyt kunto kurssi tuli aivan uusi
johtaja se ovella jo heti meille huusi
Tervetuloa kaikki meille tänne toisten joukkoon
kukaan teistä täällä nyt ei saa jäädä loukkoon
Keittiöltä aina saimme hyvää ruokaa
kylläisinä moni meistä usein syvään huokaa
Siellä Marja sekä Fanni meille kahvit puurot kantaa
jokainen nyt tässä heille kiitoksensa antaa
Pipsa sitten rentoutti sen salin lattialla
hypnoosiin hän tuuditteli meille kertomalla
Sunnuntaina kirkkoon mentiin hiljainen se oli hetki
tämän jälkeen sitten tehtiin linja-autoretki
Illan suussa vielä mentiin Padasjoelle uimaan
kuuma siellä sauna oli jo monen päätä huimaa
Vapaa-ajan viettoa meille järjesteli Jaana
vaikka kerran sattuikin jäi auki vesi raana
Sormus leikki hauskaa oli mieli korkealla
piirissä kun istuttiin sen salin lattialla
Saunatuvan takassa makkarat ne paistui
syysillan tummetessa hyvältä ne maistui
Kurssilaisten matkoista nyt Pirjo huolen kantoi
vielä lähtiessä jokaiselle hän hyvän neuvon antoi

siis menestystä siunausta toivokaamme hälle parhaansa hän teki meille ja meidän elämälle

Veikko Heimonen

Palvelutalo – joululahja vaikeavammaiselle

Invalidiliiton joulukeräys on jo perinteinen tapa muistaa vaikeavammaisia auttamalla heitä saavuttamaan itsenäisen asumisen ja tämän myötä itsenäisemmän elämän mahdollisuus. Joulukeräyksellä kootaan varoja Invalidiliiton palvelutalo-ohjelman toteuttamiseksi. Nyt näistä 16 eri puolilla Suomea sijaitsevista palvelutaloista on jo 13 valmiina ja 14. on rakenteilla. Kokonaisuudessaan ohjelma toteutuu vuoden 1985 aikana. Nyt onkin aika ottaa loppukiri osallistumalla tähän keräykseen.

Palvelutalojen asunnot ovat vuokra-asuntoja, yksioita ja perheasuntoja. Vaikeavammaisille suunniteltujen asuntojen lisäksi palvelutaloissa on vammaisten käyttötarpeiden mukaiset palvelutilat mm. ruokailua, kuntoutusta ja harrastuksia varten. Palvelutalon pyrki-

myksenä on auttaa vammaisia mahdollisimman oma-toimiseen elämään, heitä ei pyritä vapauttamaan omakohtaisista ponnistuksista vaan autetaan, opastetaan ja kannustetaan selviytymään itsenäisesti kaikissa niissä toiminnoissa, joissa siihen nähdään mahdollisuuksia.

Invalidiliitto on tänä vuonna täyttänyt 45 vuotta, tätä juhlistaaksemme olemme valinneet joulukorttiemme aiheet toimintamme alkuvuosilta. Kortit ovat perinteistä suomalaista työtä ja niitä on yhteensä 30 erilaista, joista viisi kappaletta lähetetään koteihin sarjoina joulutervehdyksenä. Joulukeräykseemme osallistumalla voi vielä olla mukana palvelutalojen rakentamisessa ja näin viedä ohjelma »kunniakkaaseen» päätökseensä.

Joulumieltä kaikille – oma koti vammaisille palvelutalossa!

Joulukeräys: postisiirto 142944-4

INVALIDILIITTO ry

ILMOITUS

Kuntokortit palautettava toimistoon Jaakko Holmalahdelle viimeistään 15.11.

TAKSVÄRKKI TUOTTAÄ HYVIN

Koululaisten päivätyökeräys näkövammaisten hyväksi on tuottanut hyvin. Kaikki koulut eivät ole vielä tilittäneet keräämiään varoja, mutta nyt on jo kertynyt rahaa noin 4,6 miljoonaa markkaa. Se on huomattavan hyvä tulos. Varat kerättiin niin, että koululaiset tekivät yhden päivän työtä ja saivat siitä 35 markkaa palkkaa. Nämä palkat annettiin Näkövammaisten Keskusliitolle. Taksvärkkirahoilla rakennetaan lisää tiloja ja parannellaan vanhoja rakennuksia Lomakoti Onnelassa. Onnela Tuusulan Rantatien varrella on varmasti monellekin kuurosokealle tuttu lomavietto- ja kurssi- paikka. Nyt sinne saadaan entistä parempia majoitus- tiloja ja kurssitilat. Tarkoitus on myös rakentaa sinne uima-allas kurssien ja lomailijoiden käyttöön. Sitten siellä on entistä viihtyisämpää sekä kesä- että talvilo- milla